

RUKKILILLE

Nr. 2

Murtud Rukkilille Ühingu teataja

Juuli 2003.a.

Kuidas elad küüditatu?

Esimesest küüditamisest on möödas 62 aastat. Peale kolhooside loomise ja kommunismiehitamise katse mahub sinna aega veel laulev revolutsioon, balti kett, rahvuslik taasiseseisvumine, kartulikoorte söömise lubadus ja palju muud.

14. juuni on kalendris kui rahvuslik leinapäev. Kahju, et selle päeva olemust varjutavad ärimeeste ja lustikorraldajate ettevõtmised. Aasta 365 päevast peaks üks jääma ikkagi tõsise mõtiskluse päevaks.

Viimastel aastatel on elavnenud mälestuskivide püstitamine, tahvlite ja siltide paigaldamine okupatsiooniohvrite märkimiseks. See kõik on tore ja auväärne töö ning suur tänu nendele tegijatele.

On koostatud pikad nimekirjad küüditatutest, kellest valdav osa on manalas aga jätkub ka veel elavaid. On moodustatud komisjone represseeritute ja okupatsioonikorra uurimiseks. Kahjuks kogu see tegevus ei täida küüditatu kõhtu, ei maksa makse, ei tasu ravimikuluseid ega leevenda läbielatud.

Tänapäevase elu põhjal tekkis küsimus: "Kuidas elad, küüditatu"? Seda küsimust ei pea keegi meist esitama endale. Kuid kes on esimene, kes esitab selle küsimuse ja oskab anda ka lahenduse?

Praegusel uuel valitsusel ja ärimeestel on võimalus näidata oma tegudega elavatele küüditatutele, kui võrd osavõtlikud nad on ja kas nad oskavad teha õigeid järeldusi okupatsioonist. Paralleelselt mälestuste jäädvustamisega tuleb tegelda ka elavate heaoluga, et me tunnetaksime, et eesti rahva tulevik on õigetes kätes.

Kuidas elad küüditatu?

Kuidas elad, represseeritu?

Kuidas elad, endine kolhoosnik?

Ametliku poole pealt:

Urmas Reinsalust sai Murtud Rukkilille Ühingu patroon

Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimees Urmas Reinsalu kohtus Murtud rukkilille Ühingu (MRÜ) esimehe Enno Uiboga. Uibo tutvustas aasta alguses asutatud ühingu eesmäärke, mis seisnevad represseritud inimeste õiguste kaitses, mälestuste kogumises ning teavitustöös.

Urmas Reinsalu andis edasi Res Publica nägemuse represseritute toetamisest riigi abil. Uibo väljendas muuhulgas toetust ideele keelustada leinapäeval meelelahutusüritused.

Enno Uibo tegi ka ühingu nimel Reinsalule ettepaneku asuda MRÜ patrooniks ning esindada ühingu huve Riigikogus. Urmas Reinsalu võttis ettepaneku tänuga vastu ja tema sõnul on võõrvõimu ohvrite toetamine ja nende eest hoolitsemine erakondadeülene ülesanne, mille täitmisel on jäetud palju tegemata.

2001.a. jagas toonane Vabariigi President Lennart Meri võõrvõimu ohvritele “Murtud rukkilille” määrke. Murtud Rukkilille Ühing on asutatud 31. 01. 2003.a.

Alari Rammo
Meedianõunik
Riigikogu Res Publica fraktsioon

Ken-Marti Vaher: kommunism on olnud kõige laastavam ideoloogia inimkonna ajaloos.

Pressiteade
Tallinnas, 15. 06. 2003

Justiitsminister Ken-Marti Vaher andis täna Pelistveres, Viljandimaal toimunud mälestustalitusel hukkamõistva hinnangu kommunismi-ideoloogiale ja sellest lähtunud tegudele. Vaheri sõnul on kommunism ideoloogia, millel on olnud kõige laastavamad ja julmemad tagajärjed inimkonna ajaloos.

Ministri sõnul on ajalooline ebaõiglus, et kommunismi kuritegude üle ei ole mõistetud kohut. “Nende tegude kordasaatjad väärksid oma Nürnbergi,” edastas justiitsminister oma seisukoha. “Nii nõukogude kommunistlik partei, kui tema arvukatest sõltlastest alllülid, nõukogude julgeolekuorganisatsioonid – on kuritegelikud ja nende poolt sooritatud genotsiidid ja sõjakuriteod aegumatud ja andestamatud.”

Minister Vaher nimetas 14. juunil 1941. aastal aset leidnud tragöödiat üheks julmemaks okupatsioonikuriteoks, mis Eesti ja eestlaste vastu eales toime pandud. Juuniküüditamine avas kogu oma õuduses kommunistliku diktatuuri loomuse, pani aluse metsavendlusele ning järgnevale Suvesõja sündmustele, mis viis hiljem hauda ja Venemaa vangilaagritesse väga paljusid Eesti inimesi.

Oma kõnes tunnustas minister represseritue vaprust, truudust ja usku: “On sümbolne, et need, keda veeti oma kodudest loomavagunites võõrale maale surema, tõid tagasi tulles endaga sügava vabadusaate ja unistused oma riigist”.

Lõppeval nädalal moodustas valitsus endiste poliitvangide muredega tegelemiseks erikomisjoni, samuti eraldas riigikogu lisaelarvega represseritute organisatsioonide tegevuseks kaks ja pool miljoni krooni. Samuti on justiitsministeeriumis alanud töö represseritute huve kaitsva seadusega.

Ero Liivik
nõunik
Justiitsministeerium

Riigikogu Põhiseaduskomisjoni esimees Urmas Reinsalu külastas Kuusalu

Murtud Rukkilille Ühingu (MRÜ) patroon Riigikogu Põhiseaduskomisjoni esimees Urmas Reinsalu külastas laupäeval 21. juunil Kuusalu ning võttis osa MRÜ poolt Kuusalu muusikakoolis toimunud Võidupüha tähistamise koosviibimisest

MRÜ-sse kuulub ligikaudu viiskümmend inimest Harju-, Võru-, ja Põlvamaalt ning Tallinnast, kellest parkümmend kogunes laupäeval Kuusalu Muusikakooli saali. Koosviibimise juhatas sisse MRÜ esimees Enno Uibo, kes kõneles sellest, et MRÜ ei ole loodud konkureerimaks teiste represseeritud ühendavate organisatsioonidega, vaid on veel üheks väljundiks inimestele, keda represseeriti või kes soovivad kaasa aidata represseeritud probleemide lahendamisele. Enno Uibo rõhutas, et president Meri poolt anti ligikaudu aasta tagasi välja enam kui kümme tuhat “Murtud Rukkilille” märki lubadusega riigi ja omavalitsuste poolt märgikandjate elujärge leevendada. Paraku ei ole ei riigil ega ka omavalitsustel selles valdkonnas siiani reaalseid saavutusi ette näidata.

Kokkutulnuid tervitas ka Kuusalu vallavanem Herko Sunts, kes tunnistas, et Kuusalu valla õhuke rahakott ei võimalda tõepoolest repressioonides kannatanuile piisavalt abi osutada, kuid ta kutsus inimesi üles oma muredega siiski vallamajja tulema ning lubas, et inimeste probleemidele leitakse võimalikest parim lahendus.

Pikema sõnavõetuga esines MRÜ patroon, Riigikogu Põhiseaduskomisjoni esimees Urmas Reinsalu. Urmas Reinsalu oli president Meri kantselei direktor ja “Murtud Rukkilille” märgi annetamise kampaania eest vastutav isik. Ta selgitas president Meri kavatsusi märgi andmisel ning tutvustas omavalitsuste poolt juba astunud samme represseeritud elujärge kergendamisel. Urmas Reinsalu esitles koosviibinuile Res Publicasse kuuluva justiitsministri Ken-Marti Vaheri poolt ellu kutsutud represseeritud probleemidega tegeleva erikomisjoni kavasid ning tema enda plaanist koostada sügiseks represseeritud inimeste sotsiaalseid tagatise käsitleva eelnõu kandvaid ideid. Reinsalu tõdes samas, et ei pea tõenäoliseks, et riikidevahelise läbirääkimise käigus on võimalik saavutada edu Nõukogude Liidu poole Eesti kodanike suhtes toimepandud repressioonide hüvitiste väljamaksmisel. “Represseeritud nõuded tuleb koondada ja esitada juriidiliselt põhjendatult rahvusvahelistele õigusmõistmistasutustele,” ütles Reinsalu. MRÜ patroon informeeris kokkutulnuid ka sellest, et Riigikogus vastu võetud lisaeelarvega soovib koalitsioon eraldada ka 2,5 miljonit krooni represseeritud ühendavatele organisatsioonidele. Selle raha jagamist hakkab juhtima justiitsministeerium koostöös asjatundjate komisjoniga, millesse ta ka ise kuulub. Urmas Reinsalu lubas, et võimaluse piires toetatakse MRÜ tegemisi.

MRÜ liikmeid tervitas ka ühingu noorteorganisatsiooni juht Enn Kirsman. Enn Kirsman pidas oluliseks, et ühingu tegevusse kaasataks võimalikult palju kooliõpilasi, kes aitaksid koguda represseeritud mälestusi, korraldada erinevaid temaatilisi üritusi, sest ainult aktiivse tegetsemisega suudetakse noorteni viia mõistmine aastatetagusest inimsuse vastasestest kuritegudest. Enn Kirsman esines üleskutsega luua Kuusalu valda nõukogude, eriti aga “kulakute” varade najal püsinud kolhoosikorda meenutav muuseum, kus ühe osana võiks käsitlust leida ka meie kihelkonna inimeste küüditamisega seonduvad materjalid. Idee leidis kohalolnute hulgas elavat vastukaja ning Kuusalu vallavolikogu liige Peeter Kivimäe pakkus veel asutamata muuseumile ka esimest eksponaati – pildialbumit Kuusalu kolhoosi hiilgeaegadest, mis leiti suletavast Haavakannu prügilast.

Sõnavõttudele järgnes ligi paaritunniseks kujunenud mõttevahetus, kus kokkutulnud avaldasid omi mõtteid Vabariigi Valitsuse ja Riigikogu Res Publica fraktsiooni algatuste kohta. Samuti rääkisid labielatud kogemustest küüditamispäeval ja sellele järgnenud Siberiaastatest.

MRÜ juhid lubasid, et taolistest kokkusaamistest Eesti rahva jaoks oluliste tähtpäevade läheduses saab traditsioon. Samuti püütakse leida võimalus koosviibimisel avaldatud soovi – külastada Eestimaal asuvaid küüditamise aja mälestustega seotud paiku – rahuldamiseks tehes selleks vastava pöördumise Kuusalu Vallavalitsuse poole.

Enn Kirsman
MRÜ Noortekogu esimees
05163476

MIS TEOKSIL

OKUPATSIOONIMUUSEUM

27. juunil avati pidulikult Tallinnas Toompea ja Kaarli puistee nurgal Eesti lähimineviku okupatsioonide muuseum. Sissepääs rahvale algas 1 juulil.

Muuseumi eesmärk on tuua esile aastail 1940 – 1991 Eestis toimunud repressioone ja teisi okupatsioonidega seotud sündmusi.

Okupatsioonimuuseumi rajas Kistler-Ritso Eesti Sihtasutus, mille juhatuse esimees on Heiki Ahonen.

Kogu seda muuseumiprojekti rahastab USA-s silmaarstina töötav Olga Kistler-Ritso, kes oli sunnitud 1944.a. Nõukogude vägede okupatsiooni järel Eestist lahkuma. Okupatsioonimuuseumi rajamine kogu ulatuses koos eksponaatidega läks Olga Kistler-Ritsole maksma ligi 35 miljonit krooni.

MRÜ kavandab oma liikmetele ekskursiooni muuseumisse. Tasuta transport ja sissepääs kindlustatakse vajaliku arvu osavõtjate korral. Osavõtusoovist teatada ühingu juhatusele telef. 051 63 476 või rehi@hot.ee

ÜMARLAUD

21. 08.2003.a. on Murtud Rukkilille Ühingul plaanis organiseerida vestlusring nn. “ümarlaud” Selle ümber loodame näha küüditatuid, küüditatute probleemidest huvitatute organisatsioonide esindajaid ja valitsusliikmeid.

Vestlusringi eesmärgiks on arutada küüditatute eluprobleeme, koguda kokku ettepanekud ja soovid. Iga arvamuse on väärt, et seda ära kuulata. Riigivalitsuses loodud komisjon, mille ülesandeks on tegelda küüditatute probleemidega, peaks eelkõige toetama tegusaid projekte. Varuge ettepanekuid, soovitusi ja küsimusi ning teatage oma osavõtusoovist telef. 051 63 476 või rehi@hot.ee

MIS TEHTUD JA MIS TEOKSIL

MRÜ tegi esimese kokkuvõtte saanud kirjatöödest. Plaanis on parimaid töid autasustada ja avaldada “Rukkililles”.

MRÜ esindus kohtus hiljuti Pärnus Theodor Pooli Fondi esindusega. Fondi juhatuse liikme hr. Ivo Ilmsalu eestvõttel külastati Pärnu lähiümbruse mälestusväärseid paiku ja kohtuti huvitavate inimestega. Ühises arutelus avanesid mitmed vaatenurgad ühiste probleemide lahendamisel. Kokkuvõtteks leiti, et väikestel ühingutel on soovitatav sõlmida koostöölepingud sarnaste eesmärkide saavutamiseks. Ilma laiemat kõlapinda saavutamata ja üldsuse toeta on raske eesmärgile jõuda.

Ühingul on koostamisel projektikavand “Kuidas elad, küüditatu?” Projekti töö puudutab eelkõige küüditatute ja represseeritute sotsiaalset olukorda, nende kohta ühiskonnas ja eestluse elujõu püsijäämist.

E.Uibo

MEENUTUSED JA KAASTÖÖD

Elupildikesi karmilt Siberi maalt.

Kui lõppes pikk rännak loomavagunites, mis algas 26. märtsi südaööl 1949.a. Kunda-Rakvere haruteel ja lõppes 13. apr. Siberi linnas Abakanis. Sealt edasi viidi meid veoautodega ühe suure jõe kaldale, see pidi olema Jenisse harujõgi. Kalda äärtes oli jõgi, keskel mustendas sügav lahtine vesi. Üle jõe veeti meid pikkade, kitsaste aerupaatidega. Need laaditi rahvast koos kottide ja kompsudega nii täis, et vesi oli peaaegu paadi ääreni. Ilm pimenes, lapsed nutsid, vanakesed karjusid, me upume. Õudne oli, aga eluga me üle saime. Jõe kallas oli lage, ei ühtki puud ega põõsast, hele kuu paistis, ja külm, külm... Lapsed nutsid, kõik olid näljas. Siberis on aprilli ööd veel väga külmad. Hommikul algas siis meie meelest tõsine "orjaturg". Majandite esindajad sõitsid veomasinatega kohale, töölisi viima. Kõigepealt võeti perekonnad, kus oli rohkem tööjulist inimesi. Vanu inimesi ja väikeste lastega naisi hästi ei tahetud. (minul oli kolm väikest last). Aga lõpuks korjati meidki autodesse ja viidi sinna, mis pidi meie koduks jääma surmani. Oli lambakasvatus sovhoos, majad, väiksed poollagunenud katustega hurtsikud, kaks tuba, igas toas suur vene ahi. Igasse tuppa pandi mitu perekonda, meid oli ühes toas üheksa inimest. Ei lauda, tooli ega voodit. Lapsed magasid ahjul, nooremad inimesed põrandal, vanakesed kottide-kompsude otsas. Mul oli kõige noorem laps aasta ja kümne kuune, magas minu juures põrandal. Pliiti polnud. Venelased teevad toidud ahjus. Proovisime ka ahju kütta, kuivi juurikaid ja putkeid oli stepis küll, kuid seal ei kasvanud. Kui aga tule süütasime, tuli suits ahjusuust tagasi. Otsisin korstna juurest ja ahju pealt, aga ei mingit siibrit. Mõtlesime et ahi on rikkis. Keetsime siis õues. Alles sügisel tehti meile pliit, seda kütsime õlgedega. Venelased selgitasid meile, et vene ahjud on sellised ja hakkasime siis ka ahju kütma, ikka põhkudega. Ega õiget sooja küll saanud. Kohalikel oli põhiline kütus kuivatatud lambasõnnik – kišjak. Meie tuba oli külm, vesi jäätas põrandal. Tegime siis lambaia värvatest mingid raamid magamise jaoks, sovhoosi poolt anti siis mingi lauake, et lapsed saaks kooli õppetükke teha. Kõik elu ja tööviisid olid hoopis teistsugused kui Eestis. Veoloomadeks olid põhiliselt härjad, kaks härga suure veovankri ees, ülemused sõitsid hobuste ja kergete korvvankritega. Suvise põllu-ja heinatööde ajal elasid töölised brigaadides, elati vagunites. Vabu päevi üldse ei antud. Minu esimeseks tööks sai härgadega veevedu brigaadidesse, stepis ju vett polnud. Algul oli see töö võõras, ei olnud varem härjarakendit näinudki, aga hakkama ma sain. Palavaga kippusid nad kiili jooksmas, ega neid peatada saanud, ohje neil peal polnud. Sügisel see töö lõppes, algas lammaste kunstlik seemendus, ka seda polnud me Eestis näinud. Ega neil endil vist täit usku selle asjasse olnud. Ööseks lasti oinad karja hulka, juhuks kui kontrollid tulevad, öeldakse et see loll eestlane ei saanud korraldusest aru, lasi oinad lahti karja hulka. Suvel algas lambakarjusel elu, 700-800 lammast ees, kahekesi tuli valvas olla, stepis oli hunte, need tungisid tihtilugu karja, siis oli pahandust palju, tuli lammas välja maksta. Kasvatati peenvillaga meriino tõugu lambaid. Huntide hirmutamiseks olid meil puust kõristid. Algul oli meil keekeoskusega probleeme, kaupluses küsisime ühte, anti hoopis teist, ei saanud alati töökorraldusest aru, oli palju õiendamist. Mul oli siiski algeline keeleoskus olemas, sain teisigi aidata. Kui 1956 aastal saime vabaks ja võisime Eestisse tagasi pöörduda, oli rõõmu palju. Jõudsime koju 1956 aasta jõuliks. Oma majja elama ei lubatud, see kuulus kolhoosile. Elasime sugulaste juures. Siberi elust võiks mitu paksu raamatut kirjutada, aga nüüd on see juba kauge möödanik. Suhtumine meisse oli agul veidi võõristav, vene võim ja kolhoosid, võõrast rahvast palju elama tulnud, igal pool kuuled võõrkeelt. Praegust Eestit ei saa üldse esimese Eesti Vabariigiga võrrelda. Kuhu on jäänud ausus ja õiglus, kus meie rahu ja turvatunne? Kas veel kunagi näeme, et võime ilma hirmu tundmata elada oma kodumaal Eestis!

Maret Randoja

Kalevi pärandus

Kaljurand ja vaba meri, niidud mäed ja metsasalud,
järvi maad kus kuldas päikselõim.
Siia Kalev kodu rajas, Linda koldes süütas halud
alguse sai eesti rahva hõim.

Meri raskelt saaki andis, põldki ihnsalt vilja kandis
higi vaeva ränka nõudsid nad.
Tööga kõigest üle saadi, õnn ja jõukus elu kandis
rõõmust rahust tihti laulsid nad.

Päranduseks Kalev jättis vaba maa me rahva kätte
kaitse seda võõra võimu eest.
Vabadus on ülim aare, seda hoides mõõgad kätte
maa saab vabaks võõrast vaenuväest.

Kodukolle püha vaba, jumalaid ei võõraid vaja
Kalevite järeltulev põlv.
Pojad tütreid hoidke ühte, meelt ei võõrast ole vaja
eemale jääb musta mure pilv.

A.V.

Punase Risti Keskbüroo teatab:

Eesti Punane Rist hakkab nõukogude repressioonide tagajärjel kannatanutelt eelregistreerimise avaldusi vastu võtma. Avalduse märkida ära perekonna ees- ja isanimi, sünniaeg ja koht (ka need, kes sündisid asumisel olles) ning kontaktandmed.

Mis alusel, millal ja kuhu välja saadeti ning märkus varanduse võetuse kohta.

Tallinn Lai tn .17

Telefon 6411644

Kutse

Murtud Rukkilille Ühingu juhatus kutsub teotahetlisi isikuid osalema ühingu tegemistes. Üheskoos suudame mõndagi korda saata. Soovime, et igaüks leiaks endale sobiva ja meelepärase tegevuse, alates vastastikusest abistamisest kuni meelelahutuseni. Väga tähtis on koguda okupatsiooni ja küüditamisteemalisi mälestusi. See ei ole võrreldav vanavara kogumisega, vaid see on osake eesti rahva traagikast, mis väärib talletamist.
Info tel. (0) 6072501

On võimalik osta raamatuid:

Hans Sissas "Meenutused" Info: 078 64 641; 050 54 283	Villu Randoja "Siberi lood" Info: 60 72 254 (õhtuti)
---	--

Kontaktid:

MRÜ ja "Rukkilill" kontaktid:

Telef: 051 63476

E-post rehi@hot.ee